

GYILKOSTÓI KALAUZ.

(Gyilkostó és környéke)

Csik megye.

Üvegnyomtatás KLOS

Péterfalvi papirgyár
GOLDZIEHER GÉZA R. T.

B U D A P E S T
BÁTHORI-UTCZA 7.

Péterfalvi rajzpapírok.

.....

Író és levélpapírok.

.....

Papír és papíráruk
N A G Y R A K T Á R A

GYILKOSTOI KALAUZ

(A GYILKOSTÓ ÉS KÖRNYÉKE.)

Az E. M. K. E., a
Székely Társaság és
az E. K. E. gyergyó-
szentmiklósi fiók-
jának megbízásából

ÖSSZEÁLLITOTTA :
VÁKAR P. ARTHUR.

Gyergyószentmiklóson, 1914.
A CSIKVÁRMEGYE KOSSUTH KÖNYVNYOMDÁJA
Kossuth Lajos-tér 1.

VEZÉRSZÓ.

Gyönyörű hármas képesoport keltett élénk érdeklődést egyik műkiállításon.

Daliás, szép férfialak volt mind a három. Apollót ábrázolták, az ő hitregebeli tulajdonságai szerint.

Egyiken mint a „nap“ istene, ragyogó arccal, sugárosan lobogó hajzattal.

Másikon mint „gyógyító“ isten, szelid tekintettel, bizalomra keltő mosollyal.

Harmadikon mint a „zene és költészet“ istene, kezében zengő citerával.

Mindeniken rajta volt az alkotó művész ihlete, melynek világosságában a szemlélő maga előtt látta azt az áldott „nap“-ot, a szép-

ségében és jóságában kifogyhatatlan fényforrást, az életnek és növekedésnek szerető, gyöngéd atyját.

Látta a bűtől, bajtól, gondtól megszabadított emberek boldog örömét.

Hallotta az arany citerából kizengő titokzatos hangoknak elbűvülő varázsát, csodálatos szépségét.

Akarjátok-e ti is látni ezeket a gyönyörű képeket?

Jöjjetek ide hozzánk!

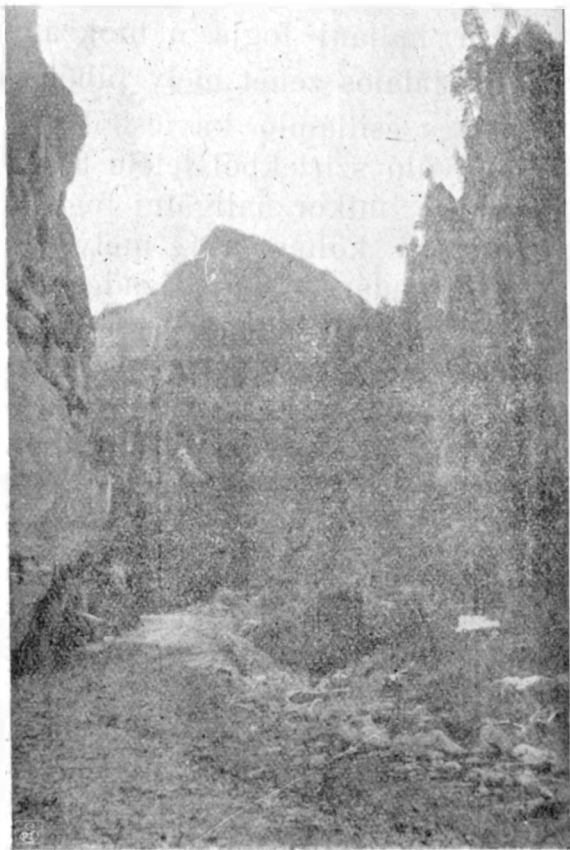
Megláthatjátok!

A legnagyobb művész: Isten keze alkotta azokat.

Megláthatjátok a ragyogó arczu „nap-“nak lobogó hajzatát, a városok porával az emberek bűneivel fertőzött levegővel még nem érintkezett, . . . az évezredes sziklábordáiból kiszökellő páfrányokkal játszadozó tiszta, szeplőtelen sugarát.

A kinek bűja, baja, gondja van, — és kinek nincs? — csak jöjjön ide bizalommal. Apolló csészéjéből gyógyvitóbb ital, vidámabb egészség nem ömlött, mint a „Gyilkos-

tó"-t tápláló források és vizesések
kristálytishta habjainak mosolygó
gyöngyszemeiből. (A Pokol-kapuja.)

S aki a hízeltők hazugságait s a csalfaság dícséreteit hallgatni nem akarja: jöjjön az is ide! S mikor hallani fogja a titokzatos és csodálatos zenét, mely fűből és fából, a csillámló kavicsból s az égbenyúló szirtekből feléje hangzik, . . . mikor hallgatni fogja a gyönyörű költeményt, melyet a karsu sudárral s a százados törzsek lombjaival ingerkedő szellő fülébe suttog . . . — akkor megfogja érteni, hogy Apolló citerájában miért telt az isteneknek oly nagy gyönyörűségük.

S aki e sok gyönyörűséget még fokozni is akarja, akkor jusson eszébe, hogy ez a szép, ez a csodálatos, ez a fönséges hely az övé, a *mienk*!

Magyar kincs. Erdély kincse. A *mi* gazdagságunk. A *mi* büszkeségünk.

Hogyne fordulna hát feléje

mindnyájunknak rajongó szeretete,
mindnyájunknak édes vágyako-
zása ?!

GÖRÖG JOACHIM

az E. M. K. E. és az E. K. E.

fiókköri elnöke.

ELŐSZÓ.

Kincsfölderítő munka, köszönt-
ve köszöntünk, — fogadd im lel-
kes üdvözetünk!

E. K. E. Székely Társaság és
E. M. K. E., — mi hárman vet-
tük fel a zászlót, hogy e hármas
tartalommal, egyesült erővel ki-
tűzzük azt a Gyilkos ormára.

(A Gyilkostó felé.)

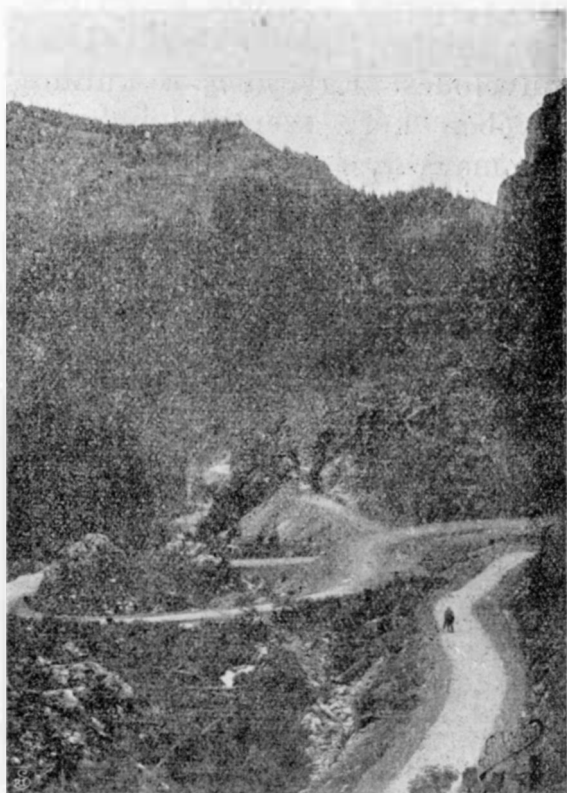
E három színű lengő lobogó
köszönt téged vándor, ki jelsza-
vaddá tette: *„Ismerd meg e hont!”*

Az Erdélyi Kárpát Egyesület gyergyószentmiklósi fiókja nyújtja feléd baráti jobbját, a Székely Társaság szerető gonddal kíséri lép-teid, míg az Erdélyi Magyar Köz-művelődési Egyesület a kultura nevében kér: szeresd mindazt a mi magyar, — erdeink zúgását, szikláink esodás varázsát, forrá-sunk üdítő vizét, a porszemet, a sziklát, a harmateseppet, a víz-esést, az ózondús levegőt, s a büszke fenyőt tépő fergeteget, mind-mind: *mert magyar!*

S ha szeretni tudod, ha sze-retni megtanultad, — ne zárd szí-vedbe önmagadnak a szeretetet; de légy apostola, légy harsonás hirdetője annak, amit a jó Isten s a természet két kézzel, jó szív-vel szórt e vidékre. Járulj hozzá, hogy e kincsfelderítő munka ne csak enyém, tied, övé, de min-denkié legyen!

Vándor, turista, bennszülött

vagy idegen! Ha eljut hozzád e
Kalauz, Előszavunk legyen baráti
(Szerpentin a Békás szorosban.)

meghívónk s mit bennebb találsz

e könyvben itt, írás vagy kép legyen az : hidd el gyenge az írás s a művészet erőtlen ahhoz, mit szemtől szembe látsz. Hiányos lesz talán mit ember nyujt feléd, (a jó szív nem kérdi mit adsz) ; ám káprázatos az, mit a bőkezű természet dúsan kínál.

Jöjj, siess ! A „Gyilkostói Kalauz“ vezet.

Kincsfelderítő munka áldóan utadra engediünk !

Az

E. K. E. Székely Társaság E. M. K. E.
gyergyószentmiklósi fiókja.

Pillanatsfelvételek a Gyilkostóig.

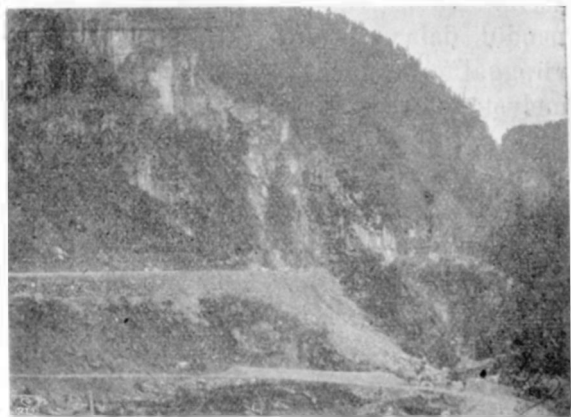
A kanyargó Békény fodros hullámokkal siet kavicsos-fövényes ágyában Gyergyószentmiklóson át. A város, folyása mentén, hosszasan nyújtózkodik el s megrakja azt a csapómalmok egész sorozatával. Némely helyt zöld-sötéten mélyül, másutt pirosló kavics rétegen alig egy-két ujnyi vízzel gyöngyözik tova. Mi azonban a Gyilkostóhoz tartunk és nem érünk rá e szép hegyi patakot élvezni.

*

Kinn a „faluvégén“ egy-két kémény füstöl, messzünnen az egyenes gerincű Csiszér felől fenyőillattal neszel a ritka, a tiszta hegyi szellő. Oly tiszta, oly portalan a levegő, hogy mértföldekre élesen válnak ki a fenyveserdők, selymes kaszálok, csalitos tilalmasok, lombos rengetegek szintiszta friss színei. Oldalból a Várhegy meredekéről másutt ismeretlen virágok illatát hordozza meg a langy áramlat, mely a nap tűzében óvatosan indul a völgybe,

ahol a Békénv nefelejese ágyban siettet fekete vizét s fehér, kristályul porzó habbal permetezi meg a belebókoló virágokat. Innét-onnét kolompszó hallik a havasi legelőkről. S a békási műút napban ragyogó fehéréssárgán kanyarog tova. Messze hallszik a kiáltás: egyik hegyről a másikra beszélnek össze a székelyek.

(Hadrián kapuja)

Egészen elmarad a világ. A lélek szereti ezt a beszélő nagy esendét, úgy hozzáfüllik ahhoz a suttogó nemasághoz, amely megindul a fenyvesek belsejéből, átsuhan a völgyeken, ellibeg a legmagasabb tetők felett is, hogy szinte maga is szárnyra

kap s repül, mint a sas szárnya moz-
dulatlan, teli tüdővel sziva az isteni láto-
másokat. Sehol a kalmár világ zaja, sehol
az emberkéz nyoma, amely letörölné ez
isteni színjáték őseredeti pompáját, min-
denütt valami határtalanul megérett, vég-
telenül megnyugtató összhang. Pisztrán-
gos vizü felséges tiszta patakok csevegése,
locsogása el nem hagy s az oldalakban
szénacsináló, viglelkü emberek kaszája
pendül, dala uszik tova a fenyőillatos, vad-
virággal terhes levegőben. Különben csend,
melyet csak néha rezzent meg a mélyerdők
ritka szavu madara.

*

A Pongrácz-tetőn emelkedtünk a leg-
magasabbra. Állunk a Keleti-Kárpátok
legszélső vizválasztóján, a magyar hazának
ugyszólván a legszélén. Hűs szél szaladja
meg állandóan e gerincet, melyről feltárul
a gyergyói fensík lankásaival, falvaival,
messze fénylő bádog tornyaival. Lenn-
lenn a mélyben kigyózó ut, jobbra-balra
méltósággal emelkedő, erdős havasok, ami-
ket igen gyakran felhők koronáznak. Piros
rokolyás, kék kendős székelly menyecske
szaporázza lépteit s ha nem egyéb, ebédet
visz valamelyik oldalba, ahol csengő nótá-
szó közt gyűjtik a szénát, vagy őrzik a

nyáját az ő hozzátartozói. Innen a vizek kifelé szaladnak, csevegve-csobogva hánykolódnak köves nyoszolyáikban, futnak ki az oláh alföldre, hogy aztán elhagyva tisztaságukat, elvesztve csacsogó kedvüket, lomha közönnyel vesszenek bele az iszapos, sárga Dunába.

*

Lenn, a hosszú ereszkedő után egy egész kis telep, hancurozó gyerekekkel, sürgő-forgó fehérnéppel, füstölgő kéményekkel. Legmagasabb a gyár kéménye, amely a siró-sikongó fűrész s a sikoltó-visító körfűrész hajtó sok lóerős gépnek a szuszogója. Szinte bánt, szinte nehéz látni, nehéz elgondolni, hogy még itt is, a „szabad“ természet ölén is mer jogaival élni az ember.

*

Végre itt a tó, itt a Gyilkos. Hosszan huzódik a fenyvesek tövében, lábtól a királyi Czohárd. Mogorván emeli nagy fejét s nyugodt méltósággal tekint végig a csendes tükrű, simán fodrozó tón. A tóban ősi fenyőtörzsek meredeznek elé a vízből, százados tanui egy régi égszakadásnak, földiudulásnak, ami itt szörnyű erővel remegtette meg a csend birodalmát. Egyszer csak megindult a hegyoldal, erdőstül-mezőstül s leszaladt a völgybe eltorlaszolja a pata-

kok lefolyását. A víz mindaddig nőtt, míg lefolyást nem kapott s hogy Gyilkosnak hívjuk a tót, annak talán oka is van, talán áldozata is van . . . ki tudja? . . .

(Gyilkostó a Czohárddal.)

S a patak ezentul dűbörgő robajjal, láncot tépő szenvedélylyel vágja, töri magát az égbe emelkedő sziklafalak lábjánál, bömbölve zug alá tajtékos vizesésekben szörnyű dühe, süketítő bőgéssel ugrik, zuhog, csapkod és forr a Pokol-torka szikláin. Fenn pedig a magasban, a sziklarepedésekből naiv csodálkozással dugja ki fejét a virág, melyet soha senki letépni nem fog; apró sziklakiugrások alatt énekes madár csinál fészket oly szeretetre méltó bátorsággal, mintha csendes erdőben volna, nem pedig a zöld óriás láncot tépő haragjának visszhangos kitöréseiben.

*

Az út pedig, amit az ember eszének és kezének erejével sziklákából varázsolt elé, amelyet a szívós kitartás nyomán végigpántlikázott a végtelen magasságok oldalán, nyugodt biztonsággal vezet vadregényes alakulatok közt.

Megy feltartóztathatatlanul vágásokon és alagutakon át s kigyózó vonulataiban bemutatja Magyarország legvadregényesebb részének hihetetlenül szép panorámáját. Lenn, valahol lenn, porzó vizesés buvik ki a sziklák és cserjések körül, fenn tornyok és boltozatok emelik gigászi fejüket. Az ember mintegy érzi a teremtés idejét,

érzi az Isten hatalmas kezét. Hallja a Teremtő szavát s míg lába tapodja a sziklatutat, büszkén szemléli elméjének csodás eredményeket létesítő erejét . . .

(A völgyzárógát támfala.)

Az egész út egy igaz hősköltemény, melyet a nagy természet zeng el nap-nap után s amelynek hangjai felragadják a lelket s megfürdetik a nagyság, a szépség és dicsőség sugaraiban . . .

(A kishékási alagut.)

Amit az ember lát.

Kinn a mezőn, ahol minden völgyelésből pajkos kedvvel táncol elé a patak, messziről fekete vonalat húz, hol megbúva a füzes surjásai közt, hol meg kilépve a sárgászöld, messzebb olajsötétbe, kékesbe játszó réten. A virágok csak közletről szőnyegezik a tájat, messzünnen egybeolvad tarkaságuk a távolságok mély, sejtető színével.

Vakító aranycseppekben táncol a nap a habok felett, néhol nagyobb köveken átbukva izzófehér habban gyüremlik össze a tovasiető patak. Atlátszó mint az üveg. Látni a víz áramlását, amint mélyebb helyek felé iramodik, mint valami végtelenül elfinomult, húzódo vonalköteg. Lenn az apró porond, kavics, kő, szürke, sárga, piros színekben himezi meg a víz ágyát, szemről szemre megolvasható tisztaságban. Rajtok a hullámok rajzát pillanatról-pillanatra változó fényháló ragyogtatja . . .

*

A zöld színek végnélküli sokasága festi meg a Pongrácz-tetőn innen és túl az oldalakat, a tetőket és a völgyeket. A kaszálók selymes sárgáján leheletként, hamvas érintetlenségben; az oldalak mogyoróbokrain már kifejezettebb erővel; amott a fenyves zöldje szinte kirekeszt minden egyéb színt; távolabb a barnás hangulatok; még tovább a kék a domináló. Ebbe belejátszik a törzsek vöröses-pirosas rajza; itt-ott egy-egy kalyiba, vagy utászház színes szilhuettja pendül ki.

No és a tó! Körülötte a feketéig komorodó fenyves magasságok, melyek között szelid zölden, nevető kéken ringanak hullámai. Túlnan szörnyű szikláival a vén Czohárd. A vöröses, sárgás, sötét lilás, zöldesbarna és sötét vonalak függélyesen fol-

tozzák méltóságos tekintetét. A nap sugaraiban szinte izzik, a színrengetegek szinte tobzódnak rajta és mégsem világos, komor méltóságát fel nem deríti semmi.

(A kupási sziklafal.)

Túlánul a szorosba jobbról egy óriási palásszürke fal szolgáltatta a belépőt. Balról maránt, vörös-sávok torik meg a szürkét, a falak között legtöbbször felhődarabok telepednek meg s mint valami óriási cirkuszban nézik, hogy mint vergődik odalemm a győzhetetlen ember, hogy kenyelmes utat biztosítson magának, míg a nagy természet évezredek óta hátha harsog dübörög a Békás-patak csatázó vizében.

A vörös és a sárga színek bujkálnak a mészfehér vagy palásszürke mezőkön s ezt az egész zengő színmelódiát a fénylőből a feketébe térő mélységes zöldek s a vizek vidáman skálázó szintengere teszi ellenállhatatlanná.

Az ég kék, mint a legkékebb szem, az ormok mögül kápráztató fényben toronyalakú felhők kapaszkodnak s amint nap elé kerülnek, nap elől vonulnak, a fény ezer játékában teszik leirhatatlanná mindazt, amit a szem csak látni tud.

Guelfino József

TÁJÉKOZTATÓ.

Erőtlen, szerény fegyverekkel bár, de igazságunkba és a természet hódító erejébe vetett erős hittel fogtunk munkánkhoz, amelynek célja, rendeltetése: megismertetni a Gyilkostót és környékét az országgal s majdan a külfölddel. Ha ismernők Erdély természeti csodáit mind, ha a Balaton bőve, bája rabságba ejtette volna érzékünket, ha a Táttra remek alkotásait megláthatnók sorra s láthatnók a Dunát, az Aldunát, a Tiszát és Hortobágyot, talán soha-soha sem vágyódnánk idegen ismeretlenbe, hol mindenünk meg lehet, csak egyet nem találhatunk meg, az érzést, hogy mindaz, amit láttunk a mienk, hogy mindaz amiben gyönyörködünk a mienk és magyar.

Ennek a szerény vállalkozásnak az a célja, hogy a jó magyar közönséggel s talán első sorban ifjuságunkkal megismertesse a Gyilkostót és környékét, hová a természet tele marokkal szórta áldásait

s a hová most már az ember is áldozatokat hozott, megteremtven egy csodásan merész gondolattól sarkalt valóságot: egy sziklak között sziklába épített műutat.

* * *

Gyergyószentmiklós r. t. város területén fekszik a Gyilkostó.

Gyergyószentmiklóstra két irányból jöhetünk vasuton. A székelykocsárd—marosvásárhelyi és a brassó—esikszeredai vonalon. Azonkívül a küküllőszög—parajdi vonalról, kocsin Parajd végállomásról mintegy 6 óra alatt, a héjjasfalva—székelyudvarhelyi vonaton Székelyudvarhely végállomásról 5 óra alatt juthatunk el Gyergyószentmiklóstra.

Utunk mind a négy irányból remek fenyvesek között vezet s nem tudnók eldönteni, hogy a Marosvölgye természeti szépségeinek változatos gazdagsága bilincseli-e le jobban az utast, vagy az Olt völgye Tusnáddal és a Gréczes vidékével? Ép így ragadják meg figyelmünket a Bucsin sötét fenyvesei s így gyönyörködtet a Libán is, — egyik oldalán, Udvarhely felé, a lomblevelű fák szimpompás szőnyegével, keletre pedig a tűlevelű óriásokkal, a távoli sziklás Balánbányával s a zöld koronával ékeskedő gyergyói havasokkal.

Gyergyószentmiklós már évszázadok óta jelentékeny hely s feljegyzéseink szerint már a XIII. században említés történik róla. Jelentősége s a helység kereskedelmi és ipari értéke a XVII. században körvonalozódott ki, amikor a hazai örménység egy nagy csoportja a Kárpátokon innen hazát, Gyergyószentmiklóson otthont talált. A munkás és takarékos nép, míg egyrészt hálás volt mindig az élvezett jókért, másrészt minden igyekezete oda irányult, hogy a város gyarapodását minden eszközzel elősegítse. A nemes székely népben jó polgártársra talált s az együttes munkakészség ma már Gyergyószentmiklóst várossá tette.

Gyergyószentmiklós város polgárságában minden kulturális törekvés felfedezhető. A közművelődési és jótékony egyesületeknek nagy száma áll a társadalom rendelkezésére s ha a városi polgárnak szükségletét képező s kényelmi igényeit kielégítő összes intézmények még megvalósítva nincsenek is, ezek nem a tétlenséget, hanem a munka elvégzésére irányuló törekvések felsorakozását és elhelyezkedését jelentik.

Gyergyószentmiklós r. t. város a Békény folyó két partján a gyergyói fensik

keleti részén fekszik s ha nem is rendelkezik látványosságok felett, az utas egy néhány órát szívesen pihenhet Gyergyószentmiklós falai között, sőt érdemes lát-nivalót is találhat.

A római katolikus templom alapjai 1498-ban rakattak le, míg az örmény templom 1734-ben épült. Mindkét templom kerítése, építészeti érdekesség számba megy s aki a régi építéstilust és vonalakat látni és tanulmányozni akarja, az csekély fáradságának kedves gyümölcsét élvezheti. A templomok berendezései és felszerelései közt sok értékes tárgy van. Ezek egy része muzealis formában van összegyűjtve s az alig pár hónapos Gyergyói Múzeum és Könyvtár Egyesületben van elhelyezve. Az írott missale, a Rákóczi levelek, a régi faszobrok s a szerényen meghúzódo néprajzi tárgyak már sejtetik, hogy egy ilyen vidéken sok értékes s még több érdekes dolog gyűjthető össze s menthető meg a jövőendő számára.

Iskoláink közül a főgimnázium új, monumentális épülete és a Fogarasy Mihály volt erdélyi püspök, Gyergyószentmiklós nagy fia által alapított Irgalmas Nővérek zárdája érdemes a megtekintésre.

Kossuth Lajos terünket elsősorban a város polgárságának, nem különben a vármegye közönségének hazafias adakozásából a Kossuth Lajos szobor ékesíti, amelynek talapzata vaslábi székely márvány, tehát a Székelyföld kincse s kerítésében hatásosan van alkalmazva a dítróit s így tehát e szobor alkotás nemcsak a hazafiság évezredes hirdetője lesz, hanem az idegen valóságban láthatja a Székelyföld Kaliforniájának kincseit, Csikvármegye értékes ásványait.

* * *

Gyergyószentmiklós r. t. városba érkezve, az utasnak négy szálloda áll rendelkezésére. Társas iskolai tanulmányi kirándulás esetén, ha az érkezés előre bejelentetik, az iskolákban a jelentkezők szállást nyerhetnek.

A kirándulásokra vonatkozólag rendszerint a kiránduló csoportok vezetői kérdést intéznek a városi tanácshoz s oda jelentik be a kirándulók számát, a kirándulás idejét és tartamát, ugyancsak azt is, hogy a városi tanács vagy a kirándulósokat szervező városi bizottság szekerekről vagy kocsikról gondoskodjék-e?

Gyergyószentmiklós r. t. város közönségének gondoskodása tárgyát képezi, hogy

az előre látható nagy idegen forgalmat az általános kíváncsiságnak megfelelően bonyolítsa le s e végből nemcsak a járművek dijszabásáról kíván szabályrendeletin gondoskodni, de az elszállásolást, a kalauzolást és az ételmezést is fokozatosan gondoskodása tárgyává teszi s egyáltalán a kezdet nehézségeinek leküzdésére megtesz mindent és el nem mulaszt semmit, ami a városnak s a Gyilkostónak és környékének idegenforgalmát elősegíti; mert tudatában van annak, hogy a természeti gyönyörűségek látogatásával együtt jár bizonyos gazdasági fellendülés is, amelyért fáradozni kedves és hasznos kötelesség.

*

A bérkocsi dijszabás elég mérsékeltnek mondható, mert a vasuti állomásról, mely egy és fél kilométernyire fekszik a város középpontjától, akár öt személy után is 1 K. 60 fillér fizetendő.

A Gyilkostóhoz rendszerint szegődményes fuvarossal mehetünk ki, amely három felnőtt személyt vagy négy személyt (15 éves korig) szállít. A fuvardíj megállapodás szerint fizetendő s reggel 4 órától esteli 9 óráig 14—18 K.

A várostól a Gyilkostó kettő és fél három óra alatt érhető el szekérrel. Gyalogos turista három és fél, négy óra alatt teszi meg ezen utat. A Gyilkostóhoz iparvasut is visz ki s az iparvasut tulajdonosa esetről-esetre felhatalmazást ad az iparvasut igénybe vételére.

Gyergyó-zentmiklósról a szomszédos községekbe kirándulások tehetők. A Gyergyószentmiklóstól 5 kilométerre fekvő Szárhegyen a kiránduló láthatja a gróf Lázár-
rok egykori kastélyát, ahol hajdan Erdély életét intézték s a hol Bethlen Gábor nagy fejedelmünk gyermek éveit élte. A most már romokban heverő kastély érdekes építészeti műemlék s a kastély bejáratánál még fakultan látható irás régi történelemről beszél. A szárhegyi hegyekben fehér márvány található, de a bányászás szünetel.

A plebánia templom és a Szent Ferencz rendiek zárdája a Szármány hegy oldalán nemcsak mint szép természeti kép kap meg, de a templomokban és a zárdában sok értékes regiség is található.

Gyergyó összes községeiben találhatunk látni valót s ha mást nem, a templom mindenütt évszázadoknak viharait mondja el. A ditrói róm. katolikus tem-

plom a modern templom építészetnek remeke s a közel 800 ezer koronával épített templom külső képében és belső berendezésében méltó csodálatot vált ki a szemlélőből. Márvány-oltára és remekbe faragott szószéke, kineset érő orgonája és remek falfestményei megérdemlik azt a csekély fáradságot, amely a gyergyószentmiklós-ditrói ut megtételével együtt jár.

Gyergyó-Ujfaluban kellemes borviz fürdő van. Vaslábön a hirneves vaslábi fehér- és szürke márványbányászat köti le figyelmünket, a hol az anyag bőisége, milyensége és fekvése megérdemli, hogy a most szerény eszközökkel üzött márványbányászat világhirre tegyen szert.

Távolabb Gyergyószentmiklóstól a Balánbánya, a századokkal ezelőtt is híres rézbánya érdemes arra, hogy megtekintsük.

* * *

Városunkban és környékén, az említetteken kívül megtekinthető a gőztégla-gyár, az Alfalu faipar és a Gyergyószentmiklói erdőipar rt. telepe. Ezen ipari telepek, modern felszereléseikkel és nagy arányú üzemeikkel látványosság számba mennek.

Rövid kirándulások céljára alkalmas hely a Kovács-kutja, a Szent-Anna ká-

polnája, a Csiky-kert, a Both vára, melyet Achton német vezér rontatott le 1707-ben.

Mindezeket azért tartottuk szükségeseknek elmondani, hogy turistáink esetleges szabad idejüket felhasználhassák s mintegy előkészüljenek arra az utra, melynek végczélja a *Gyilkostó és környéke*.

A GYILKOSTÓ FELE.

A kora hajnali órákban indultunk utra. Szekereink gyülekeznek a szállás előtt s a hogy megindulunk látjuk, hogy már élet van a város külső részein. Gazda emberek sűrűlődnék jószágaik körül, felkészítik a szekeret s hajnal harangszó körül mind sűrűbben hangzik fel az állatot ösztökélő: csá, hujde.*

Mikor még más ember pihen, mieink már messze benn járnak az erdőben s a fejszecsapás és kaszapengés a madarak reggeli csipogásával vegyülve szent harmóniával köszöntik az ébredő, rózsás arczu hajnalt.

* Ezekkel a szavakkal szólítja meg marháját a székely ember.

Utunk a város között visz el. Majd az örmény templom felé térünk s annak XVII. századbeli eredeti kerítése mellett, a bástyákat elhagyva a békási utra lépünk s utunk ezen vezet ki végig a Gyilkostóhoz és Békásba, majd a határszélre.

A hogy a várost elhagyjuk, szemünkbe ötlük a Both-vára (Hiripné vára) amelynek meredekait kereszttek ékitik. A vallásos székelynépnek ez is egyik zarándok helye.

Itt már a táj festői szépsége kezd gyönyörködtetni. Az ut, a vár oldalán vezet felfelé, a Békény folyó pedig a füzesek között kanyarogva jön felénk. Üdvözlötet hoz a sötét fenyvesekből és festői völgyvonulatokból s biztatva cseveg, hogy az ut fáradalmaitól ne ijedjünk meg, mert ha szeretni tudjuk a természetet —, akkor utunk a természet imádatára tanít meg s bőségesen kárpótol testi fáradságunkért az erdőzúgás, a madárdal, a félelmetes szikla, az üdítő forrás s az enyhét nyújtó pázsit.

Völgyet-völgy után érünk s ahogy utunk lassan emelkedik, egyre fokozódnak a változatos természeti képek.

Alig vesszük észre magunkat, amikor a Békény völgyéből kezdünk kiemelkedni s 860 méterről remek serpentineken rövid félóra alatt felérünk a Pongrácz tetőre, mely 1627 méter magasságot jelent.

Innen, ha nyugatra tekintünk a gyergyói fensikot látjuk. Gyergyószentmiklóssal, Alfaluval és Csomafalvával. Délre az 1793 méter magas Nagy-Hagymás és tovább a balánbányai sziklavonulatok tűnnek elénk. Északon a tetszetős formációja Likas 1676 méter magas sziklafalával ragadja meg figyelmünket s keletre a Czohárd és a Gyilkos körvonalai bontakoznak ki.

A Pongrácz tetőről erdei uton a Likas, Vithavas, Paltinis és Balázs nyaka irányában Gyergyó-Tölgyesre érhetünk s kézen fekvő, hogy az alig 12 kilometeres utat Gyergyószentmiklós kiépített, hogy Tölgyes vidékét bekapcsolja abba az utvonalba, amely ezt a községet és nagy környékét a központhoz, vasuthoz közelebb hozza. Romániát is ez az egyik utirány hozza közel a magyar vasutakhoz. A Pongrácz tetőig megtett utszakasz a magasság zseniális leküzdését mutatja be, mert a hol eleddig valóságos küzdelem volt az utazás, ott most hegy oldalon, völgyön át, felfelé, nehézség nélkül tehetjük meg az utat, a legkényesebb kocsi-val és a legkisebb hegyi tura-autóval egyaránt.

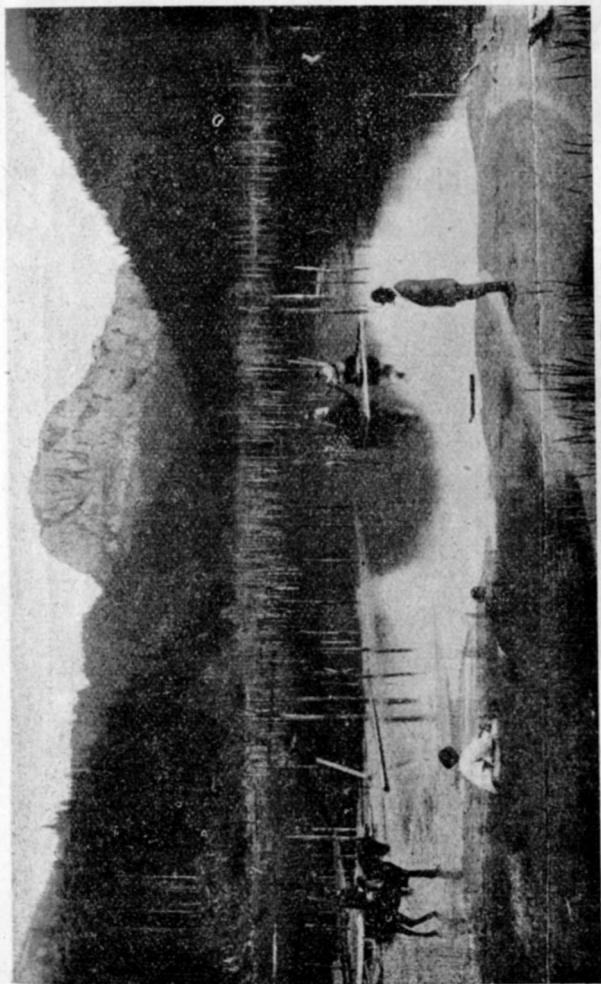

A Pongrácz tetőről a Gyilkostóig 980 méterig ereszkedünk le. Utunkat, amely nagy völgyszakadékok között, itt-ott lelketlenül letarolt területeken visz keresztül, iparvasut szeldeli át s ha az ideális természet imádó szeme könnybe lábbad a sok erdőpusztítás láttára; legyen magyarázó felelet az iparvasut, amely azt mondja, hogy a kereskedelem nem ismer természeti gyönyörűséget csak rideg számokat.

Nekünk pedig legyen vigasztalásunk az a sok-sok fiatalos erdő, amely utunkat tarkítva, viszont arról beszél, hogy a természetben nincs megállás s a legélesebb fejsze nyomán is idővel új élet serken.

Két és fél órai kényelmes kocsit után érünk a Gyilkostóhoz.

Tartozunk kirándulóinknak egy kijelentés előrebocsátásával. A Gyilkostó nem fogja magával ragadni a szemlélőt, mert a mire mi turisztikailag építünk, az csak a Kis-Békás szoros felé vivő uton érvényesül.

Erdemes azonban pihenőt tartanunk. A Gyilkostó és közvetlen környéke is sok látnivalót tár elénk. Utunk, a tóhoz érkezéskor 15—20 méter magasan sziklába, és a hegy oldalába vájva vezet s alul a régi koresmát s a körülötte épült munkásházakat pillantjuk meg.

(A tó körüli munkás házak.)

Egy kanyarulattal a mesteri támfal felé haladunk, amely magyarázatra vár. Az ut művész-lelkű tervezői egy nemzetgazdasági eszmének is jövőt biztosítottak, amikor úgy helyezték el az ut nivóját, hogy az elektromos vizierő telep völgyzárógátja azt ne veszélyeztesse. Ötezer

lóerő van azokban a vizekben, amelyek a Gyilkostóba be s onnan kiszaladnak s ezeket az erőket mérnöki pontos számítás szerint 1 és fél millió korona költséggel olyan erőteleppé lehetne konstruálni, hogy azzal egész Csikvármegyét, összes vasutait, ipartelepeit világító és hajtóerővel lehetne ellátni s még felesleg maradna.

Ennek az időnek el kell jönnie, mert ekkora nemzeti vagyon nyomtalanul el nem veszhet s ha el jön az az idő, akkor Csikvármegyére is egy szebb és jobbkor fog felvirradni.

(A Gyilkostó támfalai.)

Nem akaratlanul zökkentünk ki utleírásunkból, mert figyelmessé akarunk

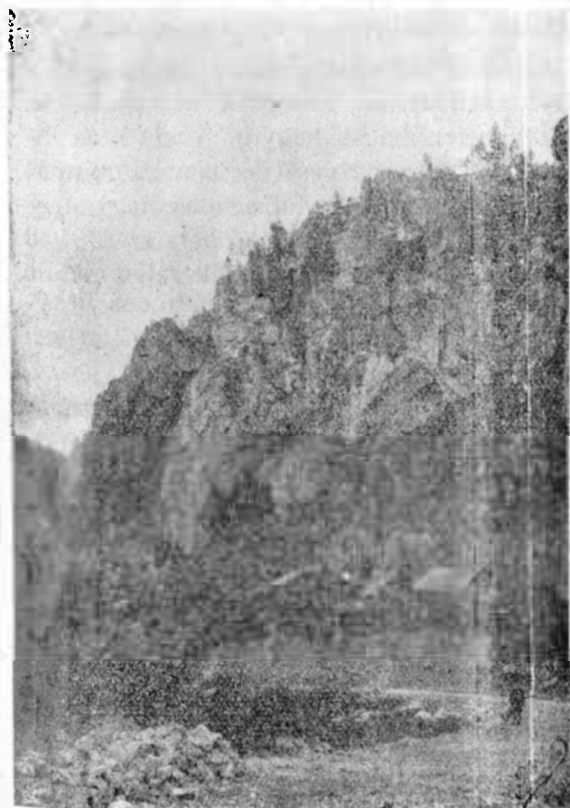
tenni erre az erőtelepre mindenkit, akinek csak kezébe kerül tanulmányunk.

Utunk a támfalon át a Gyilkos oldalánál vissz el s a tónak egész hosszában elvonulunk s így alkalmunk nyílik a Gyilkostót a maga érdekességében megfigyelni. Még évekkel ezelőtt ezer számra állott és feküdt keresztül-kasul a tóban a kiszáradt fenyőfa, még megmaradt beszédes tanui a multnak, amikor nagy esőzések után egy zivataros éjszakán megindult a Gyilkos egy része s alácsuszva, feltorlódva és elsüllyedve alkotta a Gyilkostót. A tó még ma is helyenként 15—20 méter mély, de az évekkel ezelőtt ott folyó faipar telepi üzem a sok hulladékfával és fűrészporral bebizskította, feldugta az egykor csendes tavat s a turisztika gondoskodását képezendi majd, hogy a tó az oda nem tartozó anyagtól megtisztítassék s olyan záróművel láttassék el, amely e turisztikai érdekességet megmenti az enyészettől, az eltűnéstől. A gondoskodást mindenképen megérdemli a Gyilkostó, mert a mig tiszta volt s kellő védelemben részesült, a halak királyának, a *havasi pisztrágnak* valóságos kánaánja volt.

Eljön az idő, amikor nyaraló helyek fogják szegélyezni ezt a vadregényes helyet; a hol a csendre vágyó ember megtalálja a kristály tiszta vizet és levegőt;

a testet aczélosító fürdőt; a csónakázás, halászat és vadászat örömeit s a kirándulásoknak soha nem ismétlődő változatosságát.

(A szoros felé.)

Az E. M. K. E. Székely Társaság és E. K. E. gondoskodása tárgyát képezi, hogy mielőbb egy turista szállót építsen, ahol a kiránduló otthont találva napokig, sőt hetekig járja be a csodásabbnál csodásabb helyeket.

A tó délkeleti részén emelkedik a Gyilkos. Merész, meredek ut visz fel az 1400 méter magas hegyre. A két órás kirándulás igénybe veszi az izomzatot, mert a hogy keletről elindul az utas, hogy megmássza a Gyilkost, sok helyütt 45—50 %-os emelkedés mellett kell felvergődnie a járatlan, cserjés, sziklás, vadfűves hegyesuesra. Az embert fáradozásaiért bőven kárpótolja azonban az a látványosság, amely a Gyilkos tetejéről tárul a szemlélő elé. A Nagy-Hagymás és Fekete-Hagymás, tovább a balánbányai sziklaóriások, mind egy-egy természeti panorámát nyújtanak. Északfelé a Likas, Fügés és a Kupás vöröses-fehér mészkő sziklái emelkednek ki a rengeteg erdőkből, melyet itt-ott élénkit mint végtelen zöld lepel a havasi legelő, rajta fehér csoportokban a legelésző szarvasmarhák százai-val. Az Alpesek világhírű tehenészetei, havasi legelő-gazdaságai, helyet kívannak itt a maguk számára. Valamikor, talán

nem üzünk ezekkel a kincset érő legelőkkel sem rablógazdálkodást, hanem megbecsülve a természet adományait úgy használjuk fel azokat, hogy a természet ne kérje számon a természeti kincsekkel való oktalan sáfárkodásunkat.

A Gyilkos tetején sziklarózsa pázsiton járunk s a hogy a nap letűz a hegy ormára, a sziklák ágyainál havasi gyopár villan elénk. Nem egy, de tíz, száz.

A turistazsák még nem sokszor telt meg a gyökerestől kitépett havasi gyopárral. A kik eddig felkeresték a gyopár kerteket, azok még becsülettel betartották a turista jelszót:

A gyopár gyökerét óvd, hogy viruljon gyopár a jövő idők turistái számára is!

Nyugat felé ereszkedhetünk le s félóra alatt ott vagyunk a támfalnál s a Gyilkostónál s ha a Gyilkosra reggel indulunk, délre a tónál fogyaszthatjuk el ebédünket, ha pedig ebéd után indulunk el, úgy szürkületben már a tónál gyönyörködhetünk a beszédes esteli hangulatban.

Egy estét tölteni szabad tűz mellett a Gyilkostónál, valóságos felsőbb élvezetet jelent. A hogy a hold sápadtan beletekint a tóba s egy fuvalom végig fodrozza a tó

sima tükkrét, mintha hullámozó ezüst palásttal volna betakarva a víz. A szunyogok ellepik a tó tükkrét s ott inceselkednek mindaddig, amig egy természetes pisztrang feldobja magát a víz alul s egy-két méteres ugrással elhessegetheti az inceselkedő apró szárnyasokat. A tavat az erdőségek mélységes csöndje övezi. A tűz felett a pillangók százai keringenek s a körtáncot, mit őrült összevisszaságban lejtének a denevérek zavarják meg. A ragadozók zsákmányuk után a láng közelébe csapnak le s a tűz körül szórakozó járatlan turista ugyanesak kell kapkodja fejét az odvas fák nappali lakója elől. Az éj csöndjét egy-egy kolomp zavarja meg s a messze távolból, a havasi legelőkről a pásztor kürtjének mélabús hangját hozza felénk a szellő.

A ki ezt a hangulatot nem élte át, ezt a csodás harmóniát nem szívta magába, az nem tudja mi az: egy messze rengetegben, beszédes miliőben élni át egy éjszakát.

A természet pihenés nélkül kínálja az ő szépségeit s nem fukarul, nem szükös kézzel, hanem úgy, amint a jó Isten, jó kedvében adhatja; az állam meghozta az áldozatot, amikor a jövő idők „nemzeti

park“-jához megépítette a csodás műutat, most Gyergyószentmiklóson s annak érző társadalmán van a sor, hogy mindezekhez adjon valamit abból, ami a kulturember kényelmi igényeit érdekli és kielégíti. S mi hisszük és hirdetjük, hogy ez nem is marad el soká s már a közeli idők meghozzák azt, a mit a Gyilkostó és környéke vár: egy szemernyi kulturát, a hol az utas átlag kényelemben hajthatja álomra fejét s a hol az idő viszontagságai ellen védelmet talál.

Amint írásainkból kiérzik, mi nemcsak kifelé akarunk propagandát csinálni, de itt benn is arra törekszünk, hogy a mit mi mesélünk s az erdő regél, az, — vagy abból sok minden, — talán több is, mint amit itt elmondtunk —, valóra váljék.

* * *

Hajnal van. A Nagy Czohárd vörösses fehér szikláinak felső koronáját a hajnal égő vörösre és csillogó sárgára festi. A virágok kelyhében úgy csillog a harmatcsöpp, mint egy mesterileg csiszolt gyémánt. Az erdő csattog a madárdaltól s kigyózó sorokban a fenyvesek között bujkálva, majd tömör csapatokban a tisztásra kiérve igyekszik a nyáj a legelőre. Arcunkat pirosra esókdossa a reggeli friss

levegő s valami csodás elevenség járja át izomzatunkat. Kedélyünk csapongó s testi erőnk mintha hegyeket szeretne elmozdítani. Mienk a világ, mert mienk lehet a természet az ő gyönyörűségeivel.

Nagy a sürgés-forgás a társaságban. A társaság, kirándulásának egyik célját a Kis-Békás szorost akarja elérni.

(A Pokol torkában.)

Előállnak a szekerek; előkerülnek az elemózsiás csomagok, ahol mint titokzatos vágyakozás középpontja a nyárson sültnek való foglalja el a tekintélyes helyet; jönnek a kirándulást megörökítő kodakok, a visszhangot próbálgató kürtök s a sasriasztó fegyverek.

Utunk a Nagy Czohárd és a Kupási

sziklavonulatok között vezet el. Szédület felnézni a sziklák ormára, de meg-megnyugszik tekintetünk egy-egy fiatalos fenyvesen, amely a szikla meredek oldalán pár négyszögméternyi területet ellepve, a fenyőfának természetrajzát tárja elénk. A sziklaoldalán, a hol egy kis föld megkapaszkodhat s életet kínál, ott már megvetette lábát a fenyőfa. Gyökerei valóságos küzdelemmel behatolnak a szikla repedései közé s a fenyőfa évtizedekig él ott, a hová csak a képzelet tud elröpülni s a hogy oda ér, mint sebesszárnnyu sas, ott bámulattal áll meg és lepihen, hogy csodálja a nagy alkotót : — a természetet.

Balról a Nagy-Czohárd 400—500 méteres sziklafalával úgy áll előttünk, mint egy rettenetes erődtmény, amelyet azonban nem emberi erő, hanem a természet gigantikus ereje hordott össze.

Változat, változatot ér s míg figyelmünk az egyik parton kimerül; ha tekintetünk átrepül a túloldalra, nem tudunk megelégedni azzal a mi előttünk van, hanem vissza-visszatekintünk, hogy mit nem láttunk, mit veszítettünk a látnivalókból? A pisztrángos, iramodó folyású Kis-Békás, mint utitársunk áll mellénk és ha egy-két kanyarulatnál zúgva-fodrozva el is tűnik

42

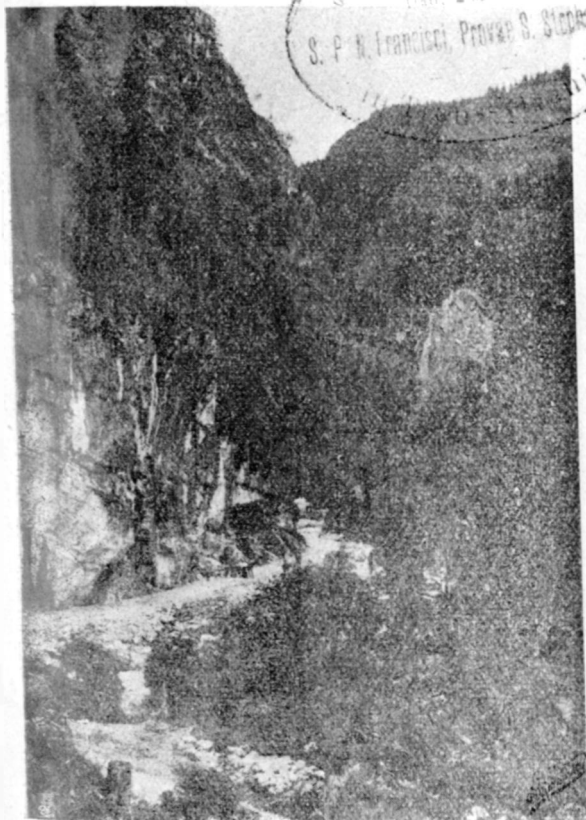
előlünk, újra elének kerül, amint a hótiszta
fehérsziklákon és sziklák alatt utánunk
hömpölyög. A sziklaóriások, amelybe beékel-
ve mint apró kis hangyák haladunk, he-
lyenként szétágaznak, hogy egy kis zöld
tisztásnak adjanak helyet, de csakhamar
félelmetesen szűkül a sziklakapu s áldjuk
az Istent, hogy felfelé szegzett tekinte-
tünkkel látni engedi a kék eget, amelyből
csak egy asztalfutónyi marad számunkra,
a többi eltakarják előlünk a szikla ku-
liszák.

Az ut maga, menedékesen lejtve visz
előre. Szikláról, sziklára röpül át az ut s
ahogy a földfeltöltés áthidal egy-egy völ-
gyet, az építés technikáját bámuljuk, ame-
lyet kiaknázni el nem mulasztott a ter-
vező. A természet egy sziklanyulvánnyal
utját vágja a tervezőnek. Itt megkerüli,
ott meg átvágja a sziklatömböt s jobbról
a sziklafal balról egy magányos szikla áll
időtlen időig, mint utszéli koldus s utunk
a félelmetesen le- és áthajló szikla alatt
ugy visz el, hogy az eső ellen védelmet
találhatunk ott.

A félórai élvezet, mit az ut idáig
nyújt, úgy fokozza a várakozást, mintha
valami nagy szinpadi rendező keze mű-
ködnék.

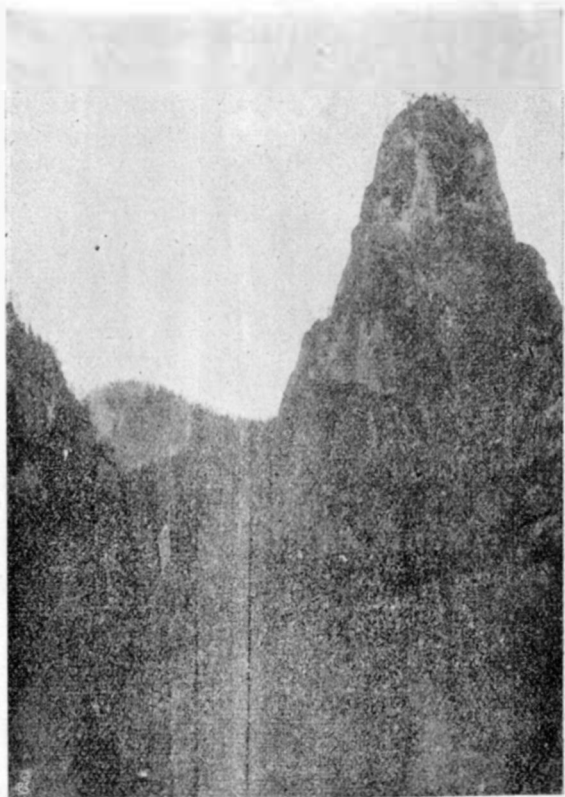
A Nagy-Mogul, a Mária szobor kötik
le figyelmünket s a hogy tekintetünk, a
most már emelkedőben levő utról messze
téved, egyszerre egy kanyarulatnál elénk
tárul az alagut.

(Utrészlet a szorosból)

S. P. N. Francisco, Prov. S. Stepani R.

A Kis-Békás patak, amely pár perczre hűtlen lett hozzánk, a mélységben szikláról-sziklára zúgva törtet alá s a vizesés, lenn 200 méter mélyen úgy hat, mint valami nagy örök mozgógép, amelyet tündér

kezek azért varázsoltak oda, hogy e félelmetesen megörökített képbe belevigyenek valami életet: a mozgást.

Az alaguton haladunk át.

A félhomályban is csillognak az esősepek, amiket az alagut természetes kőboltozata átengedett. A dinamitnak furt rések, az ember titáni munkájáról beszélnek.

Igy mozdítanak el sziklákat és így nyitnak utat a sziklába.

Áthaladtunk az alaguton.

Azt a képet leírni nem lehet. Azt a panorámát elnémult ajakkal, tágra nyílt szemmel nem elmondani, csak megbámulni lehet. Erőtlen a toll s a leíró művészet minden rutinja kullogva elmarad, amikor erről a képről beszámolni akar. Egy 40—50 méteres sziklába vájt, sziklára épített, hatalmas támfallal alá épített ut galériáján állunk. A mélységben a Kis-Békás.

Alig 100 méternyire úgy látszik, mintha a szikla eltorlaszolná a patak útját. A patak sziklás medrétől 200 méter magasan állunk s abban a medenczében, amelynek egyik falától a másikig jó karral át lehet hajítani, abban a medenczében ötszörös kanyarulattal visz az ut, az egyik faltól a

másik medenceze falig s ha lejutottunk a harmadik, a második kanyarulatig, úgy érezzük, mintha egy óriási köház öt emeletes tömbjének egyik erkélyén állanánk.

Itt nem a természet csodás alkotása előtt kell térdre borulnunk, hanem az emberi alkotó erő előtt, amely egy merész mérnöki terv nyomán lépésről-lépésre, vérejtéssel egy világesodát volt képes teremteni.

(Az alagut bejárata.)

Nem perczeket, de órákat kell reá áldoznunk, hogy e képet megértsük ; nem perczeket, de órákat kell eltöltenünk itt, ha azt akarjuk, hogy a természetet átépítő emberi alkotást megismerjük.

200 méternyi magasságból, 100 méter légvonalnyi utat egy kilométert megközelítő utkifejtéssel megtenni, hogy az, a legkényesebb jármű által is megtehető legyen, — ezt a problémát látjuk bravurral megoldva.

Leereszkedünk az egyre haragosabban tájékozó Kis-Békáshoz s ott haladunk a két sziklafal között. Csakhamar találkozunk a szurduki szorossal, a hol hajdan egy zseniális mérnöki terv szerint egy csuszató kanális épült. Még láthatók a kanális romjai, amelyet, hogy ha fenntartott volna valaki a *ma* számára, úgy az külön látványosságát képezte volna ennek a környéknek.

Negyedőrai ut után a Pokoltorkához érünk. A függőlegesen emelkedő 3—4 száz méter magas sziklafal tövében egy füstös, kormos denevér-odus sziklacsoportozat állja utunkat s önkéntelenül is valami mithoszi képre gondolunk. Ilyen formán nézhet ki az a hely, a hol a nagy hajós a tulvilágra szállítja át a lelkeket. A szikláról valami égszakadás, földindulás letépett egy 10—20 köbméteres sziklatömböt s ahogy az, az irtózatos magasságból alázuhant, nagy szikladarabokra zúzódot széjjel. Ez a pokoli összevisszaság

kisértetiesen csodás formációjával félelembe ejt s halálra szántan tekintünk fel a magasba, amikor hosszas szemlélődés után utunkat folytatni akarjuk.

Belépünk a Pokol-kapuján a Pokol-tornáczába s egy végnélkülinek látszó sziklafal vonulat között haladunk.

Vizesés, sziklába vájt fürdőmedencével. Az utas, a kristálytiszt, jéghideg vizet használhatja, s a 15—20 méteres vizsugár ugyanesak pirosra paskolja hátunkat fürdés közben.

Útközben érdekes sziklaalakulatokat szemlélhetünk meg. Az évezredeknek munkáját, amelyet e mondás igazságára vezethetünk vissza: gutta cavat lapidem. Az esőcsepp üreget váj idővel a kőbe. Nézzük csak. A sziklába emberfej, sőt ember nagyságu gömbalaku üregek vannak vájva. Oly szabályos, mintha mérnöki rajz után kőfaragó készítette volna. Pedig valahonnan a magasból egy nyíláson víz került a sziklabelsejébe s ott valami idegen anyagokkal keverve állandó körmozgást végzett, míg a kőmalom elkészült s aztán egy erős fagy, vagy talán az út készítésnél szükséges robbantás alkalmával a külső burok leszakadt s a titkos aknamunka napvilágra került.

Változatosabb panorámát, valóban képzelni sem lehet s akinek csak egy napi kirándulás volt a terve, azt is valami láthatatlan kéz huzza, hogy csak menjen tovább-tovább. Félórai ut után, mintha észrevétlenül kezdenek szelidülni a körvonalak, szélesbedik a medence s egy-egy tisztáson mintha munkás emberi kezek nyomát látjuk. Csapos kerítést, nem messze széna kazalt s közelében kis házikót. A 20—25 kilométer hosszban szétosztott tanya rendszer szerint épített Békás tünedezik elénk.

Békásban székelyek, románok és zsidók laknak. A görög katolikus vallású románok jórészt székely származású székelyek, a kik évtizedes mulasztás és velük való nem törődés után a vallási kegyesszerek kiszolgáltatása miatt kényszerből lettek görög katolikusok. Pár évvel ezelőtt szerveztetett a római katolikus plebánia s most a mulasztást helyre hozandó a római katolikus hívők a görög katolikus egyházközség támogatásával visszatérnek apáik hitére. A nép, egyházi és világi előljáróság szép egyetértésben él s a gyönyörű vidéken megforduló idegent Békásban meleg szeretettel fogadják s kaulauzolják. A községtől negyedórányira van

a román határ, amelyet kuriozitásból is megtekint a turista.

Ha nagy turista utra indulunk, a Balázson (1450 m.) át mehetünk a Putna völgybe s szép és változatos ut után Tölgyesbe érünk. Vannak, a kik felmennek a Tölgyes közelében levő Csalhóra s ott meglátogatják az érdekes remete életet élő kalugereket (román szerzet.)

Tölgyestől Borszék kocsin 2 óra.

Nem czélunk Borszéket olvasóink előtt kimerítően ismertetni.

Legyen elég annyi, hogy ez az évszázados gyógyhely különbnél-különb gyógyfürdőjeivel látványosság számba megy s a turistát nemcsak gyönyörködteti remek kiránduló helyeivel, de kárpótolja minden költségért és fáradságért.

A képzelet szárnyain visszaszállunk Békásba s onnan indulunk vissza a Gyilkostó felé. Nem a már egyszer megtett uton, hanem a domuki részen fel Szurduk felé.

Míg a műút meg nem volt, ez volt az egyetlen közlekedési ut Békás-Gyergyószentmiklós között.

Ne gondoljunk még erdei utra sem, mert ahol a békási románság apró lovaival (a híres békási kozák lovakkal) át-

vergődik a hegyen, az, egy hegyi ösvény, — hegyen-völgyön, sziklákon vizmosásokon keresztül. De mi nem ismerünk fáradalmat. Mi csak természeti szépséget ismerünk s azt felkutatjuk bármi áron. Sziklák alatt, erdők között, jó magasan vezet utunk s így helyenként egy-egy tisztás platóról tudunk szétteljesíteni. Dél felé Háromkut. Északra a híres több száz holdas Lapos havasa. Olyan tündér képet festeni csak a természet tud.

Igy vezet utunk remek fenyvesek között vissza a Gyilkostóhoz.

Visszajöttünk a Gyilkostóhoz, de mielőtt kirándulásunkat befejeznők, egy rövid útra hívjuk fel turistáink figyelmét. Egy 3 órás kirándulásra kalauzoljuk el olvasóinkat, amelynek gyönyörűséges részletei betetőzésül szolgálhatnak a látottaknak. Kirándulásunk ezélja a Nagy-Czohárd.

A Gyilkostó keleti pontjánál átkelünk a Kis-Békás patakon s egy kis tisztáson át mindig emelkedve, egy sűrű erdőn viszat utunk, amely mindössze 15 percet vesz igénybe.

Ahogy az erdő ritkulni kezd, szinte váratlanul egy meredek sziklafalnak lábánál állunk s mikor végezelünk felé a Czohárd orma felé tekintünk, hihetetlennek

tartjuk, hogy oda alig egy órai ut után fel lehet jutni. Egy remek havasi legelőn, a nagy-czohárdi legelőn visz át utunk. Keleten és északkeleten a tölgyesi és putnai hegyek látszanak, délre a Gyilkos felé röpül át tekintetünk. Mind északkeletre tartva csakhamar a Nagy-Czohárd lábához érünk, ahol egy gyalogösvény körvonalai bontakoznak ki. Ezt az ösvényt a régi kirándulók és a pásztorok verték nyájaikkal együtt, amikor a nagy-czohárdi legelőről el-el kalandoztak a Nagy-Czohárd tetejére, ahol szintén van mit legelnie a báránynak s a vakmerő kecskének. Négy-öt száz métert félkörben, mindig a szikla szomszédságában maradva, úgy tesz meg az utas, hogy észre sem veszi, miként emelkedik mind magasabb és magasabbra.

Egy-egy pihenő alatt előkerülnek a czeruzák s a sziklafal megörökíti az arra jártak nevét s a kirándulás idejét.

Utunk minden fáradság nélküli lépcsőzetességgel visz előre s szinte hihetetlennek tartjuk, amikor az emelkedés megszűnik s mi egy kis tisztásra érünk. Utunkat ekkor a lapályon délnyugatra kell vennünk s a ritkás fenyves között csakhamar megérkezünk kirándulásunk egyik célpontjához a Nagy-Czohárd ormához.

Tíz percz és ott vagyunk . . . Valami leírhatatlan kép, — a maga szépségében és emberfeletti rettenetességében áll előttünk. Tenger színe fölött 1400 méter magasan állunk s szemünk egy mérhetlen panorámát tekint be. Hegyek, völgyek, sziklák és havasok, kopárságok és sűrű rengetegek úgy terülnek el szemünk előtt, mintha mindenik azért volna ott, az ő helyén, hogy ehhez a fenséges panorámához hozzájáruljon. Diszharmónia és mégis a legfenségesebb természeti kép. Oh, de irigylésre méltó a sas, hogy a frontról elröpülhet s be röpülheti a végtelen levegő-oczeánt. Oh, de boldog, aki a természet imádatában ide, erre a helyre eljuthat s leborulhat a legnagyobb Alkotó elé, aki a földet, e titokzatost és mégis elérhetőt teremtette.

Iszonyattal tekintünk le a mélységbe s a fészke körül keringő héjját borzalommal kísérvük tekintetünkkel. A Gyilkostó, mint egy ezüst lepedő terül el a mélységben s ha egy jól irányzott fegyver lövést teszünk a tó tükrére, látjuk, hogy mint csap fel a vizsugár a lövés helyén s azután megindulnak az egyre nagyobbodó és sokasodó karikák. A fegyverdörgését ezerszer visszhangozzák a hegyek s a tó körül

tartózkodó járó-kelő riadtan néz az égre s földindulást, égiháborút sejt.

Ha lassanként megbátrodunk, úgy a meredek erkélyeiről szikla-rózsát szedhetünk s ha bátorságunk nem hagy el, egy-két lépés után már havasi gyöppátra állhatunk, amelyet gondos vigyázattal szakíthatunk le gyökereiről. Itt szeretne lenni a vérbeli turista mindig, hogy közel Istenhez s messze a zajgó és torzsalberáradattól, csak a természetnek, önmagának s legközvetlenebb környezetének élhessen.

Higgye el kedves olvasónk, hogy ennek a kirándulásnak nem hiába szántunk majdnem külön fejezetet. Ahányszor mi megtettük s ahányszor utasításunkra megtették ezt az utat turistáink, mindig új, mindig eredeti s mindig fenséges impresziók töltötték be a sziveket. Ha tehát meghozza a kettős áldozatot a turista: elolvassa sorainkat és megnézi e helyet, úgy igazat ad nekünk.

De menjünk tovább és keressük fel kirándulásunk *másik* célpontját.

Induljunk e ponttól kelet felé. A tisztás felé, ahol felérkeztünk, de egy kissé délre tartva.

A kiránduló ne elégedjék meg az első képpel. Jöjjön és keresse meg ezt a helyet is. Az ut alig tíz perc.

Ott vagyunk a Nagy-Czohárd délkeleti vonulatánál. Egy végnélkülinek látszó, óriási szikla-erkélyen állunk. Az alattunk elvonuló meredek sziklafalat alig tudjuk betekinteni. Lenn, alattunk 500—600 méter mélységben kanyarog a Kis-Békás s mellette mintegy óriási fehér kígyó kígyózik a műút. Az óriási kígyó az alaguton át tűnik el szemünk elöl.

Ha tudtunk extázisban lenni akkor, amikor az első panorámát csodáltuk, akkor most térdre ereszkedve áldjuk és csodáljuk alkotásaiban a Teremtőt.

Szemben velünk ugyancsak ily magasságban a kupási szikla vonulat húzódik el.

Az utról feltekinteni ide kisértetiesnek tűnhetett fel; de most innen, a felhők magasságából alá tekinteni valami fenséges. Ott, alatt, a műútról szemlélve a sziklaóriásokat még valamit érezhetünk az ember erejéből, hatalmából és tudásából: de itt megáll az érverésünk, vagy láztüneteket mutat s érezzük, hogy a természet csodás alkotásai mellett olyanok vagyunk, mint egy apró porszem.

Perczek kellenek, míg az ember magához tér extázisából s perczek kellenek, amíg részletezni tudja a látottakat. Tihany visszhangja, a Niagara zúgása van együtt akkor, ha egy sziklatömböt alágördítünk, vagy egy fegyverlövést irányítunk a tulsó sziklafalnak. Perczekig dübörög harsog, csattog, zúg minden, mintha a poklok összes ördögei ide gyültek volna össze ördögtánczra, lakodalomra.

Ezt a két képet turista még el nem felejtette s a jövő turistái el nem fogják felejtetni — soha!

Visszafordulunk. Megyünk vissza azon az uton, mindenütt lejtőre, gyors lépésben, ahol jöttünk s ha 3 órát szántunk reá erre a kirándulásra egy óra az utközbeni pihenésre, szemlélődésre fordítható.

Visszaérkeztünk a Gyilkostóhoz.

A kocsik, szekerek utrakészen állnak s ahogy megindulunk vissza, szeretettel veszünk búcsút mindentől: szikláktól, fenyvesektől s a Gyilkostótól.

Búcsút mondunk, de nem örökre, mert a Gyilkostónak és környékének természeti gyönyörűségei egy kiolthatatlan vágyat csepegtetnek a turista lelkébe s ez a vágy újra és újra visszavonza kedves vendégeinket...

Búcsúszóra üt az óra.

El kell válnunk kedves turistáinktól.

Nagy igyekezettel és nagy szeretettel irtuk ezt a Kalauzt s célunk, — mint előrebocsátók — a felderítő munka volt.

Rajongás vezetett utunkon, mint mikor a gyermek rajongva bejárja gyermek éveinek kedves emlékeit. Törekvésünk az volt, hogy a hazai földnek egy kis részét, a Székelyföldnek egyik gyönyörűségét megismertessük s hogy barátokat és ismerősöket szerezzünk.

Elnézést kérünk a kultúra hiányosságaiért; elnézést, ha kedves turistáinkat zord idő kísérte utaikon; elnézést, ha járatlan emberek apró kellemetlenségeket okoztak.

Kalauzunk s az annak nyomán látottak legyenek kedves emlékei turistáinknak s abból csengjen feléjük minden tavasszal és nyáron a barátságos hívó szó. Akik itt jártak, azok legyenek élő kalauzai és propagálói a „Gyilkostónak és környékének“ s akkor mi nem éltünk, — és nem irtunk hiába.

VÁKAR FIVÉREK

FÜSZER

CSEMEGE

BOR

NAGYKÉRESKEDÉSE.

GYERGYÓSZENTMIKLÓS

KOSSUTH LAJOS-TÉR (FŐTÉR)

CZUKORKÁK, SAJTOK,
LIKÖRÖK, HALAK, HI-
DEG FELVÁGOTTAK
:: :: SZALÁMI. :: ::

ÁSVÁNYVIZEK.

ELSŐRANGU

BEVÁSÁRLÁSI HELY.

LAURENTZY SZÁLLODA

ÉTTEREM

ELITE KÁVÉHÁZ.

30 VILÁGOS TISZTA SZOBA.

GYERGVÓSZENTMIKLÓSON
A VÁROS KÖZÉPPONTJÁN.

Rirándulók részére kocsik.

Küküllőmenti borok.

Előzékeny kiszolgálás.

TURISTA SZALLO.

Az E. K. É. Székely Zársaság és E. M.
K. É. tagjai a szoba árakból 20% -os
• • kedvezményben részesülnek. • •

ESTÉNKÉNT AZ ÉTTEREMBEN ZENE.

P O L G Á R I Á R A K.

A szállodát **Klein Ernő** vezeti.

Merza és Bocsánczi

divatáruháza

Gyergyószentmiklóson.

Telefonszám 22. Alapítva 1850. évben.

ELSŐRANGU D I V A T ÜZLET.

Utazási és turisztikai cikkek.

Angol bőröndök és utitakarók.

Férfi és női divat különlegességek állandó raktára.

Női felöltők és divat különlegességek ;
menyasszonyi kelengyék.

HATÁROZOTT ÁRAKI

A KORBULY-féle

SÓSBORSZESZ NÉLKÜL

EGY

TURISTA SE INDULJON

UTRA,

A FELSZERELÉSBŐL IN-

KÁBB HIÁNYOZZÉK A

SZESZES ITAL, MINT A

KORBULY-FÉLE

. . SÓSBORSZESZ. . .

ERŐT ÉS ÚJ ÉLET-

KEDVET AD.

KAPHATÓ MINDEN

GYÓGYSZERTÁRBAN ÉS

FÜSZERKERESKEDÉSBEN

FŐELÁRUSÍTÓHELY :

GYERGYÓSZENTMIKLÓSON

SZILÁGYI-SZÁLLó.

GYERGYÓSZENTMIKLÓSON
A KOSSUTH LAJOS-TÉREN.

TISZTA, VILÁGOS, EGÉSZ-
SÉGES SZOBÁK. ▷

KÁVÉHÁZ ÉS ÉTTEREM.

C Z U K R Á S Z D A.

KITÜNŐ MAGYAR KONYHA.

TURISTA SZÁLLó.

AZ E. K. E. SZÉKELY
TARSASÁG ÉS E. M. K. E.
TAGJAI A SZOBA ÁRA-
BÓL 20% ENGEDMÉNYT
ÉLVEZNEK. :-:

Turisták találkozó helye.

ÉTTEREM ÉS KÁVÉHÁZ

A VIDÉKI NAGYKÖZÖNSÉG TA-
LÁLKOZÓ HELYE. ☐ ☐
BANKETTES ÉS TÁRSAS GSZ-
SZEJÖVETEEK! ☐ ☐

KITÜNO MAGYAR KONYHA.
IZLETES ZÓNÁS REGGELI.
TISZTÁN KEZELT FAJBOROK.

TULAJDONOS:

Özv. Lengyel Józsefné

KOSSUTH LAJOS TÉR. SÉTATÉR
MELLETT. (SAJÁT HÁZ.)

Páll Sándor

hentes és mészáros üzlete

GYERGYÓSZENTMIKLÓSON

KOSSUTH LAJOS-TER (SAJÁT HÁZ)

Vendéglő étterem és
sörcsarnok.

Legfinomabb és leg-
frisebb

H E N T E S Á R U K
állandó raktáron kaphatók.

Tisztán kezelt borek.

T u r i s t á k bevásárlási
helye

**KIRÁNDULÓ CSAPATOKAT
TELJES ÉLELEMMEL ELLÁT
BÁRMELY IDŐBEN.**

BORSZÉKFÜRDŐ

:: VILÁGHÍRŰ ::

KLIMATIKUS GYÓGYHELY.

Levegője, fekvése és vize páratlan a kontinensen. ▽

Fürdőidény alatt
ÖT, — különböző hatásu
ásványviz ▽ ▽ ▽ ▽

tükörfürdő, csodás ha-
tásu pezsgőfürdő ::

és lápfürdő, nemkülönben
hidegvizgyógyintézet áll a
fürdőzők rendelkezésére.

FÜRDŐIDÉNY MÁ-
JUS 15, SZEPT. 15-IG

Kiránduló helyek, vadász-
területek.

Borszékfürdő ÁSVÁNYVIZEI AZ
ÖT VILÁGBÉSzt URALIK. ::

A GYILKOSTÓ öt óra járásra
fekszik BORSZÉKTŐL.

Vasutállomás: MAROSHÉVIZ.

CZUKRÁSZDA.

A turisták kedvenc találkozó helye.

GYERGYÓSZENTMIKLÓS

KOSSUTH LAJOS-TÉR

A Csikvármegye kiadóhivatala mellett.

**ÁLLANDÓAN FRISS SÜTEMÉNYEK,
FAGYLALT, CZUKORKÁK, TORTÁK.**

Turisták élelmiszer bevásárlási helye.

Látogatást kér :

S Á S K A A N T A L

czukrász.

GOTTLIEB GÉZA

**bornagykereskedése
és kész czipő raktára
GYERGYÓSZENTMIKLÓSON
Kossuth Lajos-tér.**

Első minőségű
NŐI ÉS FÉRFI
AMERIKAI CZIPŐK.

:: ::

Legelegánsabb
SZEZON CZIPŐ
KÜLÖNLEGESSÉGEK.

:: ::

Turista czipők és
csizmák, boka és
LÁBSZÁRVÉDŐK.

.. ..

JAVÍTÁSOK

gyorsan és pontosan
teljesíttetnek.

LŐRINC ISTVÁN-

FÉLE

fényképészeti műterem.

LEGJABB,

LEGNAGYOBB ÉS

LEGMODERNEBB

FÉNYKÉPÉSZETI MŰINTÉZET.

TURISTÁK RENDELKEZÉSÉRE

ÁLL MINDEN IDŐBEN.

GYERGYÓSZENTMIKLÓS

CSIKI-UTCZA (SAJÁT HÁZ.)

VIRÁGHÁZ.

Pálmák, rózsák,
ázáleák.

Virágcsokrok,
virágkosarak.

Mennymaszonyi
csokrok. Koszorúk.
Eltő virág és virágpa-
lánta minden időben.

Tulajdonos :

VÁKAR ÁRPADNÉ

Gáspár Máté

uri-szabó.

KÉSZ FÉRFI-RUHA
NAGYRAKTÁR.

Óriási választék kész
GYERMEK
FIU ÉS

FÉRFI

ruhákban és felöltőkben.

Mérték után öltönyök,
felöltők, turista ruhák
gyorsan és jutányosan
készíttetnek. [■]

GYERGYÓSZENTMIKLÓS.

FŐ-UTCZA (SAJÁT HÁZ.)

CSIKY BÉLÁNÉ

főtéri üzletében minden-
féle fűszer és cse-
mege áru kapható.

Sajt, szalámi, halak.

Czukorkák, déligyümöl-
csök, teasütemények.

Szalvator sör.

Kitűnő borok, likörök és
Cognac palaczkokban.

DORNBACH ANTAL

URI FODRÁSZ TERME.

A GYERGYÓSZENTMIKLÓSI URI TÁRSA-
DALOM ÁLTAL LÁTOGATVA.

NAGY SZEMÉLYZET, — GYORS KISZOLGÁLÁS!

HIGIENIKUS KEZELÉS.

AZ ÜZLET A VÁROS KÖZÉPONTJÁN VAN:
— A SZÁLLODÁK KÖZELÉBEN.

TYUKSZEMVÁGÁS, MASSZIROZÁS
ESZKÖZÖLTETIK.

FENYŐSZESSZEL VALÓ FEJMOZÁS.

GÖZ

ÉS

KÁD

FÜRDŐ MINDEN IDŐBEN

a szeszgyárban

Jegyek előre válthatók
VÁKÁR FIVÉREK

Kossuth Lajos-teri üzletében.

[1]

AZ
„ARANY SAS“

GYÓGYSZERTÁR A
KOSSUTH LAJOS TÉREN
GYERGYÓSZENTMIKLÓSON.

Sokszorosító Ipar r.-t.

VIII. KISFALUDY-UTCZA 9.
POSTATAKARÉKPÉNZTÁR SZ. 23637.
TELEFON, JÓZSEF 2 - 85.

TÁVIRAT : CITOGRAVURE BUDAPEST.

Hectogravure, egyszínű és többszínű autó-
typia, zinkographia, plakátok, képes
□□ levelezőlapok. □□

Egy és többszínű fénynyomat. photo és
chromo lithographia művészi fénykép-
□□ felvételek. □□

DISZKÖNYVKÖTÉSZET

a „Csikvármegye“ Kossuth könyvnyomdája, papíráru és könyvkereskedése a

KOSSUTH LAJOS TÉREN VAN.

◆ Mindenféle könyvkötészeti munkák és e szakmába vágó disztárgyak gyorsan és pontosan teljesíttetnek. ▶▶▶

MODERN GÉPEKKEL FELSZERELVE.

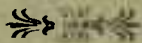
Nagy áru- és anyagraktárral.

A
„CSIKVÁRMEGYE“
KOSSUTH
KÖNYVNYOMDÁJÁBAN

(KOSSUTH LAJOS TÉR.)

TÉRKÉPEK, KALAUZOK,
KÉPESLEVELEZŐLAPOK,
PAPIRÁRUK ÉS KÖNY-
VEK KAPHATÓK.

A „CSIKVÁRMEGYE“ ÉS A
„GYILKOSTÓI KALAUZ“
kiadóhivatala.